

«Էդիթ Պրինտ» հրատարակչություն

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

ԹԵՄԱ՝ Սաների իրավունքների ու ազատությունների, պատվի ու
արժանապատվության պաշտպանությունը

Հաստատություն՝ Կոչի թիվ 17 Կվաշ մանկապարտեզ

Դաստիարակ՝ Վարսենիկ Ասատրյան

Ղեկավար՝ Ժաննա Ավետիսյան

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Սաների իրավունքների ու ազատությունների, պատվի ու արժանապատվության պաշտպանությունը	5
Երեխաների պաշտպանության խնդիրը սոցիալ-իրավական եւ հոգեբանական-մանկավարժական ուղղությամբ	8
Եզրակացություններ, առաջարկություններ	14
Գրականության ցանկ	15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

30 տարի առաջ՝ 1989 թ-ին ընդունելով Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան՝ աշխարհի ղեկավարները պատմական խոստում տվեցին աշխարհի բոլոր երեխաներին: Մանկության վերաբերյալ այս միջազգային համաձայնագիրը Հայաստանը վավերացրել է 1992 թ-ին:

Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան, անգին դարձնելով երեխայի իրավունքներն ու պահանջելով պաշտպանել դրանք, ամբողջովին փոխել է երեխաների հանդեպ վերաբերմունքը: Սակայն, նույնիսկ 30 տարիանց, շա՛տ երեխաներ լիարժեք մանկություն չեն ունենում: Դեռևս շա՛տ երեխաների մանկությունն անժամանակ ընդհատվում է: Երեխաները և երիտասարդները օժտված են մարդկային միևնույն ընդհանուր իրավունքներով, ինչ մեծահասակները, ինչպես նաև հատուկ իրավունքներ, որոնցով ճանաչվում են նրանց հատուկ կարիքները: Երեխաները իրենց ծնողների սեփականությունը չեն, և ոչ էլ բարեսիրության անօգնական օբյեկտներ:

Նրանք մարդկային էակներ են և իրենց իսկ իրավունքների սուբյեկտներ:

Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան սահմանում է իրավունքներ, որոնք պետք է իրացվեն, որպեսզի երեխաները զարգացնեն իրենց ողջ ներուժը:

Կոնվենցիան առաջարկում է հասկացություն, համաձայն որի՝ երեխան դիտվում է որպես անհատ և որպես ընտանիքի ու համայնքի անդամ՝ օժտված իր տարիքին և զարգացման փուլին հարի իրավունքներով ու պարտականություններով:

Երեխաների իրավունքների այսպիսի ընկալմամբ Կոնվենցիան ուշադրությունը սևեռում է երեխայի վրա՝ ամբողջությամբ վերցրած:

Կոնվենցիան ճանաչում է բոլոր երեխաների հիմնարար մարդկային արժանապատվությունը և նրանց բարեկեցությունն ու զարգացումն ապահովելու հրատապությունը: Այն հստակեցնում է գաղափարը, որ կյանքի տարրական որակի իրավունք պետք է ունենան բոլոր երեխաները, և դա չպետք է լինի միայն մի քանիսի արտոնությունը:

Թեման եղել և մնում է *արդիական*, քանի որ երեխաների լավագույն շահերի համար արժեքավոր բարոյական և իրավական պրակտիկայի ձևավորումը կարևորագույն խնդիրներից է: Սա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր տարիքային ժամանակահատվածում երեխային պետք է ապահովվի հնարավորինս լիարժեք նյութական և այլ օգուտներ, որոնք նրան անհրաժեշտ են կյանքի և լիարժեք զարգացման համար: Խնամքից և ուշադրությունից զրկված երեխան չունի նորմալ աճի և առողջ զարգացման երկրորդ հնարավորություն, ուստի պետք է առաջնահերթ ուշադրություն դարձնել բոլոր մակարդակներում երեխաների պաշտպանության խնդրին:

Ապահովելով սաների իրավունքների ու ազատությունների, պատվի ու արժանապատվության պաշտպանությունը, կունենանք առողջ հասարակություն բարձր արժեհամակարգով: Եվ հենց այս հասարակության ճիշտ ձևավորման հիմքը նախադպրոցական տարիքն է: Այսօր աշխարհը թեւակոխել է 21-րդ դար: Սակայն երեխաների իրավունքների և շահերի պաշտպանության խնդիրը դառնում է ավելի սուր և արդիական:

Նախադպրոցականների իրավաբանական կրթությունը սկսեց մեծ ուշադրություն դարձնել, քանի որ նախադպրոցական մանկությունն ամենաբարենպաստ շրջանն է երեխայի անհատականության ձևավորման համար:

Աշխատանքի նպատակն է երեխաների մեջ իրենց իրավունքների և ազատությունների մասին տարրական պատկերացումներ ձևավորելու, այլ մարդկանց և նրանց իրավունքների նկատմամբ հարգանքն ու հանդուրժողականությունը զարգացնելու համար: Կարևոր է ոչ միայն գիտելիքներ տալը, այլև պայմաններ ստեղծել դրանց գործնական կիրառման համար: Այսինքն՝ այս աշխատանքը չի կարող կրճատվել փաստաթղթի, հոդվածների ու մարդու անհատական իրավունքների պարզ անգիր անելով: Այս հետազոտության հիմնական *նպատակն է* նաև ստեղծել պայմաններ երեխաների մոտ դրական ինքնագիտակցության զարգացման համար:

Երեխայի իրավունքների պաշտպանության *խնդիրը* բազմաբնույթ է, բայց մի բան պարզ է.

Այն չի կարող լուծվել միայն նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների մակարդակով, շատ կարևոր է ստեղծել միասնական աշխատանքի համակարգ՝ ներգրավելով երեխաներին, ծնողներին, ուսուցիչները և հոգեբաններին դրանում:

Հետազոտության օգտակարություններն են.

- Ներկայացնել երեխայի ազատության, պատվի և արժանապավության պաշտպանության իրավունքները
- Բացահայտել նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում երեխայի իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված աշխատանքների համակարգի ստեղծումն իրականացնելու պայմանները :
 - Դիտարկել երեխաների պաշտպանության խնդիրը սոցիալ-իրավական եւ հոգեբանական-մանկավարժական ուղղությամբ:
 - Ներկայացնել երեխայի իրավունքների պաշտպանության՝ միջազգային հանրության ընդունած է փաստաթղթերը:

Ձարգացնել երեխայի սոցիալական հմտությունները, հաղորդակցական իրավասությունը: Մշակել հարգանք և հանդուրժողականություն՝ անկախ ծագումից, ռասայից և ազգությունից, լեզվից, սեռից, տարիքից, անձնական և վարքային ինքնությունից. Ներառյալ արտաքին տեսքը և ֆիզիկական թերությունները:

Նպաստել ինքնագնահատականի ձևավորմանը, իրենց իրավունքների և ազատությունների իրազեկելու, պատասխանատվության զգացում մեկ այլ անձի համար. Խթանել ուրիշների արժանապատվության և անձնական իրավունքների նկատմամբ

հարգանքը: Բացատրել սոցիալական նորմերի վարքագծի կանոնները: Երեխաներին իրենց տարիքին համապատասխան ձևով ծանոթացնել մարդու իրավունքների պաշտպանության հիմնական փաստաթղթերին:

Մաների իրավունքների ու ազատությունների, պատվի ու արժանապատվության պաշտպանությունը:

«...Միայն այն բանի համաձայն, թե ինչպես է հասարակությունը պաշտպանում և խնամում իր երեխաներին, չափում է նրա մարդկայնությունը և ձևավորվում նրա ապագան»: (Ջեյմս Գրանտ)

Աշխարհի մարդիկ բոլորն էլ միատեսակ կենսական կարիքներ ունեն՝ սննդի, կացարանի, առողջության, սիրո, բարեկամության և այլն: Մինչդեռ հաճախ այս հիմնական կարիքները չեն բավարարվում: Ամենամեծ անարդարությունը, թերևս, չքավորությունն է, որի պատճառով մարդը զրկվում է կենսական կարիքները բավարարելու իր իրավունքից: Իրավագրկության պատճառ է նաև խտրականությունը՝ լինի դա ռասայական, սեռային, կրոնական թե այլ: Ամեն հասարակություն հույս ունի, որ իր երեխաները մեծանալով ունակ ու պատասխանատու քաղաքացիներ կդառնան և ի վիճակի կլինեն գործել ի նպաստ և ի բարոքություն այս հասարակության: Մինչդեռ երեխան, որը զրկված է իր հիմնական իրավունքներից, չի կարող մեծանալ որպես հոգատար, ուրիշի իրավունքները հարգող, գործուն դիրքորոշում ունեցող անհատ:

Ստորև ներկայացնում եմ երեխայի ազատության, պատվի և արժանապատվության պաշտպանության իրավունքները:

Յուրաքանչյուր երեխա ունի մտքի, խղճի և դավանանքի ազատության իրավունք:

Երեխայի հայացքները, համոզմունքները և կարծիքը ենթակա են նրա տարիքին և հասունությանը համապատասխան պատշաճ ուշադրության:

Յուրաքանչյուր երեխա իրավունք ունի ազատորեն արտահայտելու իր կարծիքը, որոնելու, ստանալու և հաղորդելու գաղափարներ ու տեղեկատվություն հաղորդակցության ցանկացած միջոցով: Երեխայի տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը կարող է սահմանափակվել օրենքով:

(10-րդ հոդվածը լրաց. 05.11.03 ՀՕ-27-Ն)

Յուրաքանչյուր երեխա ունի պատվի և արժանապատվության իրավունք:

Ոչ մի երեխա անձնական, ընտանեկան կյանքի, գրագրության և հեռախոսային խոսակցության գաղտնիության կամ բնակարանի անձեռնմխելիության իրիրավունքներն իրականացնելիս չի կարող ենթարկվել կամայական, ապօրինի միջամտության կամիր պատվի և արժանապատվության նկատմամբ ոտնձգությունների:

Ուսումնասիրաստիարակչական հաստատություններում երեխայի ուսուցումն ու դաստիարակությունն իրականացնող անձանց ու երեխայի փոխհարաբերություններն իրականացվում են փոխադարձ հարգանքի հիման վրա: Երեխայիպատվի և արժանապատվության դեմ ոտնձգություն կատարած յուրաքանչյուր անձ, ներառյալ ծնողները կամ այլ օրինական ներկայացուցիչները, երեխայի դաստիարակությունը և ուսուցումն իրականացնող այլ անձինք պատասխանատվություն են կրում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում երեխայի իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված աշխատանքների համակարգի ստեղծումն իրականացնելու համար կատարվել է հետևյալը

- մշակվել է պլանավորման համակարգ,
- այս ուղղությամբ ցուցաբերել է գիտամեթոդական աջակցություն,
- պատրաստվել է դիդակտիկ նյութեր,
- սահմանվել է աշխատանքի բովանդակությունը,
- ստեղծվել են դրա կազմակերպման ձևեր՝ ուսումնական գործընթացի բոլոր մասնակիցների մակարդակով: Կոնվենցիայի դրույթների իրականացումը սկսվեց ախտորոշմամբ, հարցաքննության, թեստավորման միջոցով խնդրի տարբեր ասպեկտների բացահայտմամբ և այլն:

Երեխայի իրավունքների պաշտպանության խնդիրը բազմաբնույթ բնույթ ունի, բայց մի բան պարզ է.Այն չի կարող լուծվել միայն նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների մակարդակով, շատ կարևոր է ստեղծել միասնական աշխատանքի համակարգ՝ ներգրավելով երեխաներին,ծնողներին, ուսուցիչները և հոգեբանները դրանում: Բացահայտվել են դրանց փոխազդեցության հետևյալ ձևերը.

- դերային խաղեր,

- մրցույթներ,
- հանդիպումներ հետաքրքիր մարդկանց հետ
- քննարկումներ

Մենք մի տեսակ սոցիալական պատվեր ենք կատարում՝ մեզ հանձնարարված է կրթել աշխատող սերունդ, որը ցանկանում է և կարող է քաղաքակիրթ պետությունում հարուստ մարդ դառնալ: Անհնար է հաշվի չառնել այն փաստը, որ մենք ապրում ենք բացասարակության մեջ, ինտեգրված համաշխարհային մշակույթին, տնտեսությանը, հետևաբար, մեր աշակերտները պետք է ոչ միայն հարմարվեն կյանքի փոփոխված պայմաններին, այլև ակտիվորեն ներգրավվեն սոցիալ-տնտեսական վերափոխումների գործընթացում: Մեր օգնությամբ նրանք ստիպված են լինելու վերականգնել երկրի ոչ միայն տնտեսական, այլև բարոյական արժանապատվությունը, քանի որ ոչինչ ավելի սարսափելի չի կարող լինել, քան հասարակության բարոյական աղքատացումը: Այդ իսկ պատճառով հատկապես մտահոգիչ են երեխաների հոգևոր և բարոյական խնդիրները:

Ժամանակակից պայմաններում նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունները հաճախ ստիպված են դիմակայել շրջակա միջավայրին՝ պաշտպանելով երեխայի շահերը: Եվ այդքան հաճախ, ցավոք, ամենամոտ մարդիկ՝ ծնողները, դառնում են այս ագրեսիվ միջավայրի ներկայացուցիչներ:

Ընտանիքը ցանկացած պետության հիմքն է, իսկ երեխաները՝ նրա ապագան: Եվ հետևաբար, թե ինչպես ենք մենք վերաբերվում բնակչության այս ամենախոցելի հատվածին, կարելի է դատել հասարակության բարոյական առողջության մասին: Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան հստակ սահմանում է, որ յուրաքանչյուր երեխա ունի կյանքի իրավունք, անուն, քաղաքացիություն, ընտանիքում (բնիկ կամ որդեգրող) ապրելու և դաստիարակվելու, ծնողներին ճանաչելու իրավունք:

Հաշվի առնելով կրթության համակարգը և երեխայի իրավունքների համակարգը՝ այս երկու համակարգերի փոխադարձ ազդեցության և զարգացման մասին խոսելու առիթ կա: Նախադպրոցական կրթության համակարգը, նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունը այն վայրն է, որտեղ երեխան անցկացնում է իր ժամանակի մեծ մասը, և հենց այստեղ է, որ նա կարող է առավելագույնս ոտնահարվել իր իրավունքներին: Սակայն հենց նախադպրոցական կրթության համակարգի շրջանակներում կարող է ստեղծվել մի մեխանիզմ, որը միավորում է երեխաների իրավունքների պաշտպանության խնդիրներով զբաղվող տարբեր պետական կառույցների ջանքերը:

Երեխաների լավագույն շահերի համար արժեքավոր բարոյական և իրավական պրակտիկայի

ձևավորումը կարևորագույն խնդիրներից է: Սա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր տարիքային ժամանակահատվածում երեխային պետք է ապահովվի հնարավորինս լիարժեք նյութական և այլ օգուտներով, որոնք նրանան հրաժեշտ են կյանքի և լիարժեք զարգացման համար:

**Երեխաների պաշտպանության խնդիրը սոցիալ-իրավական եւ հոգեբանական
մանկավարժական ուղղությամբ**

Խնամքից և ուշադրությունից զրկված երեխան չունի նորմալ աճի և առողջ զարգացման երկրորդ հնարավորություն, ուստի պետք է առաջնահերթ ուշադրություն դարձնել բոլոր մակարդակներում երեխաների պաշտպանության խնդրին: Այս խնդիրը պայմանականորեն դիտարկվում է երկու ուղղությամբ՝ սոցիալ-իրավական եւ հոգեբանական-մանկավարժական:

➤ Սոցիալական և իրավական ուղղությունը ներառում է օրենսդրական աջակցություն երեխայի իրավունքների պաշտպանությունը, սոցիալական, կրթական, մշակութային և այլ մանկական հաստատությունների համակարգի ստեղծումը:

➤ Հոգեբանական և մանկավարժական ուղղությունը ենթադրում է բարենպաստ պայմանների ստեղծում՝ համապատասխան մթնոլորտ, ապրելակերպ, շփում ընտանիքում և ուսումնական հաստատությունում:

Այս դրույթին համապատասխան՝ երեխայի իրավունքների պաշտպանության միջազգային հանրությունը ընդունել է կարևոր փաստաթղթեր, որոնք ուղղված են երեխայի իրավունքների պաշտպանությունն ամբողջ աշխարհում ապահովելու համար.

1924 թ – Ազգերի լիգայի շրջանակներում ընդունվեց երեխայի իրավունքների Ժնևյան հռչակագիրը:

1948 թ - ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեան ընդունեց մարդու իրավունքների հռչակագիրը, որը հայտարարեց, որ երեխաներն ունեն պաշտպանության և օգնության հատուկ իրավունք:

1959 թ Երեխայի իրավունքների հռչակագիր.

1989թ.՝ Երեխայի իրավունքների կոնվենցիա.

1990թ.՝ Երեխաների գոյատևման, պաշտպանության և զարգացման համաշխարհային հռչակագիր:

1990 թվականին վավերացվել է կարևորագույն միջազգային փաստաթուղթը՝ երեխայի իրավունքների կոնվենցիան, որն առաջին անգամ երեխային դիտարկում է ոչ միայն որպես սոցիալական պաշտպանություն պահանող օբյեկտ, այլև որպես օրենքի սուբյեկտ: Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան միջազգային բարձր մակարդակի և մանկավարժական

մեծնշանակություն ունեցող իրավական փաստաթուղթ է: Այն երեխային հռչակում է լիարժեք և լիարժեքանձնավորություն, իրավունքի անկախ սուբյեկտ և կոչ է անում մեծահասակի և երեխայի միջնհարաբերություններ կառուցել բարոյական և իրավական նորմերի վրա, որոնք հիմնված են իսկական մարդասիրության, ժողովրդավարության, հարգանքի և հարգանքի վրա: Երեխայի իրավունքների իրականացումը ներառում է.

- պաշտպանել նրան բոլոր տեսակի վատ վերաբերմունքից,
- առողջության պահպանման իրավունք,
- կրթության իրիրավունքի պաշտպանությունը,
- խաղի իրավունքներ
- իրենց անհատականությունը պահպանելու իրավունքը.
- Նախադպրոցականների իրավական կրթության մեջ մանկավարժական գործընթացի նպատակը նախադպրոցական տարիքի երեխաների իրավագիտակցության հիմքերի ձևավորումն է:

Հետազոտությունը ցույց տվեց, որ դպրոցահասակ երեխաներին ընձեռված է դպրոց հաճախելու հնարավորությունը: Սակայն, ֆիզիկական պայմանների առումով անմխիթար է ներառական դպրոցների վիճակը, որոնք անբավարար կերպով են հարմարեցված հաշմանդամություն ունեցող երեխաների կարիքներին: Քաղաքային համայնքներում նախակրթարան ներ հաճախող երեխաների տոկոսը ավելի բարձր է քան գյուղական համայնքներում, քանի որ գյուղական համայնքներում երեխաները հիմնականում զրկված են նախակրթարաններ հաճախելու հնարավորություններից վերջինների բացակայության պատճառով: Ավելին, նկատվում է հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար հարմարեցված նախակրթարանների խիստ պակաս:

Երեխայի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունն ու ապահովումը մեր օրերում հանդիսանում են կարևորագույն խնդիր: Երեխաները բոլոր ժամանակաշրջաններում և հասարակարգերում մշտապես համարվել են հասարակության ամենաանպաշտպան և խոցելի խավերից մեկը: Այդ իսկ պատճառով ՀՀ Սահմանադրության (ընդունվել է 1995թ.-ի հուլիսի 5-ին և փոփոխվել՝ 2005թ.-ի նոյեմբերի 27-ին ժողովրդական հանրաքվեով) 48-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ ընտանիքը, մայրությունը և մանկությունը գտնվում են

հասարակության

և պետության պաշտպանության և հովանավորության ներքո: ՀՀ Սահմանադրության 36-րդ հոդվածում նշվում է, որ ծնողներն իրավունք ունեն և պարտավոր են հոգ տանել իրենց երեխաների դաստիարակության, առողջության, լիարժեք ու ներդաշնակ զարգացման և կրթության համար: Բացի Սահմանադրությունից, կարևոր իրավական ակտ է ՀՀ ընտանեկան օրենսգիրքը (ընդունվել է 2004թ.-ի նոյեմբերի 9-ին և վերջին անգամ փոփոխվել՝ 2013թ.ի ապրիլի 30-ին), որտեղ մանրակրկիտ լուսաբանվում է երեխայի ընտանեկան կարգավիճակին վերաբերող հարաբերությունները (մասնավորապես 9-րդ գլուխը):

Հատուկ կարևորվում է «Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքը (ընդունվել է 1996թ.ի մայիսի 29-ին և վերջին անգամ փոփոխվել՝ 2011թ.-ի մայիսի 23-ին), որը հանդիսանում է «Երեխայի իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի 50 կոնվենցիայի 51 «ներպետական անալոգը», և այդ օրենքի հիման վրա ընդունված այլ իրավական ակտեր:

ՀՀ-ում գործում է երեխայի իրավունքների պաշտպանության եռաստիճան համակարգ, որի առաջին օղակը վարչական շրջաններին կից խնամակալության և հոգաբարձության մարմիններն են, երկրորդը՝ մարզպետարանների կանանց, երեխաների և ընտանիքի պաշտպանության բաժիններն ու Երևանի քաղաքապետարանի երեխաների պաշտպանության բաժինը, երրորդ՝ ամենավերին օղակը՝ Երեխաների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովը: Ինչպես նշվեց հարցազրույցներից 52 մեկի ժամանակ, համայնքային մակարդակում

խնամակալության և հոգաբարձության մարմինների գործառույթները բավարար չափով չեն իրականացվում և երբեմն կրում են ձևական բնույթ, իսկ մարզային մակարդակում առկա է գործառույթների վերաբաշխման խնդիր, քանի որ այս մակարդակում պետք է իրականացվի ոլորտի համակարգում և վերահսկում: Հետևաբար պետք է հստակ տարանջատել համայնքային և մարզային մակարդակներում երեխաների պաշտպանության գործառույթները:

Հարկ է նշել, որ սույն ուսումնասիրությունն առաջինը չէ Հայաստանում, բայց քանի որ ուսումնասիրվող

երևույթը դինամիկ է, ենթարկվում է մշտական փոփոխությունների, ունենում է զարգացման տարբեր միտումներ, մշտադիտարկման անհրաժեշտությունն ակնհայտ է:

Ստորև ներկայացված է «Երեխայի իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայով նախատեսված և երեխաների պաշտպանությանն առնչվող հոդվածների վերաբերյալ օրենսդրական կարգավորումը (de jure) և փաստացի իրավիճակը (de facto) Հայաստանում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսպիսով՝ Երեխայի իրավունքների իրավիճակի վերլուծությունը հնարավորություն տալիս խորապես հասկանալու, թե որքանով են երեխաներն օգտվում իրենց իրավունքներից, և ինչպիսի խոչընդոտների ու դժվարությունների են հանդիպում դրանց իրացման ընթացքում: Հետազոտության նպատակն է ապահովել անհրաժեշտ վերլուծություն ռազմավարական որոշումների կայացման համար թեմատիկ տեղեկատվության հավաքագրման և համադրման միջոցով:

Գնահատման մեթոդաբանությունը ներառել է երկրորդային տեղեկատվության վերլուծություն և առաջնային տեղեկատվության հավաքագրում հիմնական տեղեկատուների հետ հանդիպումների միջոցով: Վերլուծության ընթացքում ուսումնասիրվել են «Երեխայի իրավունքների

մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի հետևյալ իրավունքները՝ Երեխայի իրավունքների կառավարում, Երեխայի պաշտպանություն, Կրթության և մշակույթի իրավունք, Առողջության և բարեկեցության իրավունք:

Ուսումնասիրելով սաների իրավունքների ու ազատությունների, պատվի ու արժանապատվության պատպանությունն հանգել եմ այն եզրահանգման, որ երեխաների մեջ իրենց իրավունքների և ազատությունների մասին տարրական պատկերացումներ ձևավորելու, այլ մարդկանց և նրանց իրավունքների նկատմամբ հարգանքն ու հանդուրժողականությունը զարգացնելու համար կարևոր է ոչ միայն գիտելիքներ տալը, այլև պայմաններ ստեղծել դրանց գործնական կիրառման համար: Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան հստակ սահմանում է, որ յուրաքանչյուր երեխա ունի կյանքի իրավունք, անուն, քաղաքացիություն, ընտանիք ում ապրելու և դաստիարակվելու, ծնողներին ճանաչելու իրավունք: Խնամքից և ուշադրությունից զրկված երեխան չունի նորմալ աճի և առողջ զարգացման երկրորդ հնարավորություն, ուստի պետք է առաջնահերթ ուշադրություն դարձնել բոլոր մակարդակներում երեխաների պաշտպանության խնդրին: Կատարելով հետազոտություն նկատեցի, որ ծնողների մեծամասնությունը չի ուսումնասիրել երեխայի պաշտպանությանը վերաբեղ ոչ մի նյութ, շատ քչերն են հետաքրքրված դրանով: Սաների պաշտպանության վրաբերյալ շիատանքը պետք է կատարել սիստեմատիկ, աստիճանաբար հասնելով այն բանին, որ բոլորը անկախ մասնագիտությունից տեղյակ լինեն այս ամենի մասին: Մեր մանկապարտեզի մանկավարժները ակտիվ մասնակցելով քննարկմանը վեր հանեցին այս թեմայի կարևորությունը, նշելով, որ այն մեզ համար առաջնային տեղ է զբաղեցնում: Սա կրելու է շարունակական բնույթ:

Գրականության ցանկ

1. Հանդուրժողականության ուսուցում Դասղեկի ձեռնարկ ԵՐԵՎԱՆ-2008
2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ Օ Ր Ե Ն Ք Ը ԵՐԵԽԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
(Ընդունված է Ազգային ժողովի կողմից 29 մայիսի 1996 թ.)
<https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=69115>
3. Երեխայի իրավունքներն ու պարտականությունները (Права и обязанности ребенка <https://www.oiguskantsler.ee/ru/права-и-обязанности-ребенка-2>)
4. Երեխայի իրավունքներ. ինչո՞ւ են դրանք կարևոր
(<https://www.unicef.org/armenia/պատմություններ/երեխայի-իրավունքներ-ինչո-ւ-են-դրանք-կարևոր>)
5. Հանդուրժողականության ուսուցում Դասղեկի ձեռնարկ ԵՐԵՎԱՆ-2000